

Regionstyrelsen

Yttrande över rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet - för tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet över rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet - för tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3).

Sammanfattning

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat rapporten *Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – För tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3)* till Region Stockholm för yttrande. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå en långsiktigt hållbar inriktning för statens ansvar för flygplatserna i Sverige. Utredningen föreslår bland annat att det nationella basutbudet ska utökas och ett utökat regionalt inflytande för flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandlad flygtrafik. Utredningen föreslår även utvidgat nät av beredskapsflygplatser och ett kompletterande nät av helikopterflygplatser.

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och en ledande tillväxt-, kultur- och kunskapsregion och den interregionala tillgängligheten till och från Stockholmsregionen är därför av stor vikt, inte bara för andra regioners näringsliv utan även för Stockholmsregionens regionala utveckling och det näringsliv som finns här. Region Stockholm ser att flera av utredningens förslag bidrar till önskad utveckling och vill understryka att den internationella tillgängligheten och förutsättningarna för Arlanda flygplats fortsatta utveckling är av stor betydelse för Stockholmsregionens konkurrenskraft.

Bakgrund

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat rapporten *Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – För tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3)* till Region Stockholm för yttrande. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå en långsiktigt hållbar inriktning för statens ansvar

för flygplatserna i Sverige. Uppdraget har omfattat det nationella basutbudet av flygplatser och de statliga finansiella stöden till icke statliga flygplatser. Utredningen konstaterar ett behov av att staten tar ett samlat grepp om flygplatserna och tar ett större ansvar för den grundläggande tillgängligheten. Syftet med detta är att säkerställa den grundläggande tillgängligheten i ett nationellt perspektiv samtidigt som staten kan driva på att luftfarten och flygplatserna ställer om verksamheterna för att möta miljö- och klimatutmaningarna.

Utredningen föreslår att det nationella basutbudet bör utökas från dagens tio flygplatser till uppemot tretton flygplatser. Utredningen föreslår även ett ökat regionalt inflytande för flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandlad flygtrafik. Regeringen föreslås därför uppdra åt Trafikverket att vidareutveckla en modell och process som möjliggör ett utökat regionalt inflytande och möjlighet för kommunala och regionala myndigheter att föreslå och finansiera flyglinjer med allmän trafikplikt.

Enligt utredningen ska nätet av beredskapsflygplatser utvidgas och förutsättningarna utvecklas. Nätet av beredskapsflygplatser föreslås bestå av 33 flygplatser i jämförelse med de sedan tidigare tio ordinarie beredskapsflygplatserna. Syftet är att ge en bättre tillgänglighet, spridning och geografisk yttäckning för samhällsviktig luftfart. Staten bör därutöver även peka ut ytterligare icke statliga flygplatser utifrån ett rent beredskapsperspektiv, där flygplatserna bidrar till att skapa ett effektivt nät av beredskapsflygplatser. Nätet av flygplatser bör även kompletteras med ett nät av helikopterflygplatser med PinS-procedurer. Utredningen föreslår ett statligt stöd för att stödja en sådan etablering.

Region Stockholms yttrande

Att enkelt kunna ta sig till och från Stockholmsregionen är av stor nationell vikt, inte bara för andra regioners näringsliv och beslutsfattare utan även för Stockholmsregionens regionala utveckling och det näringsliv och den stora mängd beslutsfattare som finns här.

Region Stockholm stödjer utredarens förslag att Trafikverket ska ges i uppdrag att vidareutveckla en modell och process som möjliggör ett utökat regionalt inflytande och möjlighet för regionala myndigheter att föreslå och finansiera flyglinjer med allmän trafikplikt. Region Stockholm stödjer också utredarens förslag att Trafikverket ges i uppdrag att vidareutveckla tydliga kriterier för det statliga åtagandet avseende flyglinjer med allmän trafikplikt för att tydliggöra förutsättningarna för främst de regionala myndigheterna och intressenterna.

Arlanda flygplats har en särställning i det svenska flygplatssystemet. Region Stockholm ser därför, ett stort värde i att se rapporten i kontexten av Peter Normans tidigare promemoria ”Arlanda flygplats – en plan för framtiden (Ds 2022:11)”.

Arlanda har en central betydelse för den internationella tillgängligheten och behöver stärkas som internationell hubb. God internationell tillgänglighet bidrar till attraktionskraft och möjliggör nya näringslivsetableringar. För Stockholmsregionens och hela Sveriges konkurrenskraft och tillväxt behövs, utöver fungerande kopplingar till inrikesflyget, fler internationella direktförbindelser från Arlanda till strategiskt viktiga marknader i världen. Region Stockholm vill understryka att den internationella tillgängligheten och förutsättningarna för Arlandas fortsatta utveckling är av stor betydelse för Stockholmsregionens konkurrenskraft.

Region Stockholm stödjer utredarens förslag att regeringen ska ta fram en ny strategi för luftfarten som visar på den utvecklingen som önskas. Region Stockholm stödjer även förslaget att i samband med beslut om nationell plan för transportsystemet uppmärksamma luftfarten och flygplatssystemet och att den långsiktiga inriktningen för statens insatser tydliggörs för alla berörda. En sådan strategi och ett sådant förtydligande skulle stärka förutsättningarna för Arlandas fortsatta utveckling.

Det saknas tydlighet kring ansvaret för det svenska luftrummet, vilket flera utredningar har konstaterat. Rapporten pekar på en nationell strategi vilket skulle kunna skapa tydlighet i roller och ansvar och vägen framåt mot ett modernt och hållbart flyg. Region Stockholm välkomnar fortsatt utredarens tidigare förslag och förslaget i denna rapport att regeringen bör ta fram en strategi samt bör ge förslag på en myndighet som får ett sektorsansvar och blir ansvarig för långsiktig planering av luftrummet, den operativa driften och kommunikationen gällande flygtrafik. Aktörerna som bedriver flygtrafik eller flygplatser behöver tydligt ansvarsutkrävande och enkla informationsflöden för att verksamheterna ska kunna få förutsättningar att säkra trafiken, driften och kapaciteten på flygplatserna. Det skulle ge effektivare flygtrafik och klimatvinster.

Region Stockholm stödjer ytterligare förslaget om att tillsätta en bränslekommission som tar sig an uppdraget med att arbeta för fossilfritt flyg. Investeringar bör läggas på att skynda på utvecklingen av Arlanda flygplats med målbild att göra Arlanda till en av världens första fossilfria flygplatser 2045, i enlighet med Swedavias arbete mot målen i Flygbranschens Färdplan för fossilfri konkurrenskraft.

Region Stockholm noterar att utredningen inkluderar Bromma flygplats i nätet av beredskapsflygplatser. I Trafikverkets rapport om

beredskapsflygplatser¹ lämnades Bromma flygplats helt utanför förslaget om beredskapsflygplatser. Bromma flygplats har idag en viktig roll för transporter av patienter till och från regionens akutsjukhus.

Region Stockholm delar utredarens analys av de fundamentala funktionerna för ambulans- och intensivvårds-helikopterverksamheten: tillgång till flygbränsle, tillgång till alternativflygplatser samt tillgång till GPS-baserade flygvägar och inflygningar kombinerat med ett nät av väderkamerastationer för bedömning av flygvädret. Helikoptrarnas begränsade räckvidd gör behovet av tankningsmöjligheter avgörande för möjligheten att verka. Region Stockholm ser därför positivt på utredningens förslag om ett kompletterande nät av helikopterflygplatser med PinS-procedurer och tankstationer för flygbränsle. Region Stockholm stödjer utredarens förslag att Trafikverket ges i uppdrag av regeringen att pröva och administrera ett statligt bidrag för etablering och drift av helikopterplatser med PinS-procedurer och tankmöjligheter.

Region Stockholm ser även positivt på utredningen förslag att regeringen bör initiera en fördjupad analys om möjligheterna att krigsplacera personal anställda vid andra företag (underleverantörer) än hos det bolag eller organisation som driver flygplatsverksamheten. Frågan om personalförsörjning är en utmaning som gäller för samtliga delar av det civila försvaret och en sådan analys bör därför ta ett helhetsgrepp, och inte begränsas till flygplatsverksamhet. Region Stockholm önskar att analysen utökas till att även innefatta samtliga totalförsvarsbehov en rikstäckande helikopterflygplatsorganisation ska fylla vid höjd beredskap och i krig.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Rickard Sundbom
Administrativ direktör

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet - för tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3)

¹ TRV 2021/77081

Beslutsexpediering

1. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Godkänd av Emma Lennartsson, 2023-04-11